

Leertraject duurzaam aankopen: Circulair aankopen

Leuven, 26 september 2019

09.30	Welkomstwoord namens Zorg Leuven
9.35-11.00	Introductie tot circulair aankopen (Leen Van der Meeren en Elke de Taeye, VVSG), Enkele goede praktijken van Zorg Leuven (Christiane Klewais)
11.00-11.15 	Liesbeth Taverniers ligt 'GPP4Growth: duurzame overheidsopdrachten voor een grondstoffenefficiënte groei' toe. In het kader van dit Interreg Europe-project ontwerpen ze een actieplan met beleidsmaatregelen die voor meer duurzame aankopen kunnen zorgen. Dat stellen ze graag aan jullie voor
11.15 - 11.30	Pauze
11.30 - 12.30	Workshop: 'Hoe bepaal ik mijn circulaire aankoopstrategieën'
12.30 - 14.00	broodjeslunch

Wat is circulair aankopen?

- Circulair aankopen is **inzetten van koopkracht** met oog op maximale positieve ecologische, sociale en economische impact **doorheen de levensduur** van producten, diensten en werken.
- Een circulair aankoopproces richt zich op het zoeken en aanbieden van oplossingen voor de veranderende **functionele behoefte** van de gebruikers binnen de organisatie.
- Het stimuleert **maximale samenwerking & co-creatie** met alle actoren die kunnen bijdragen tot het sluiten van de keten.
- De focus ligt op het **maximaal behouden van waarde** van de aan te kopen producten, componenten en materialen.

KIEZEN VOOR:

CIRCULAIR AANKOPEN
=

SLIM AANKOPEN

Herbruikbaar materiaal

Biogebaseerd of biodegradeerbaar

Opgewaardeerd/tweedehands

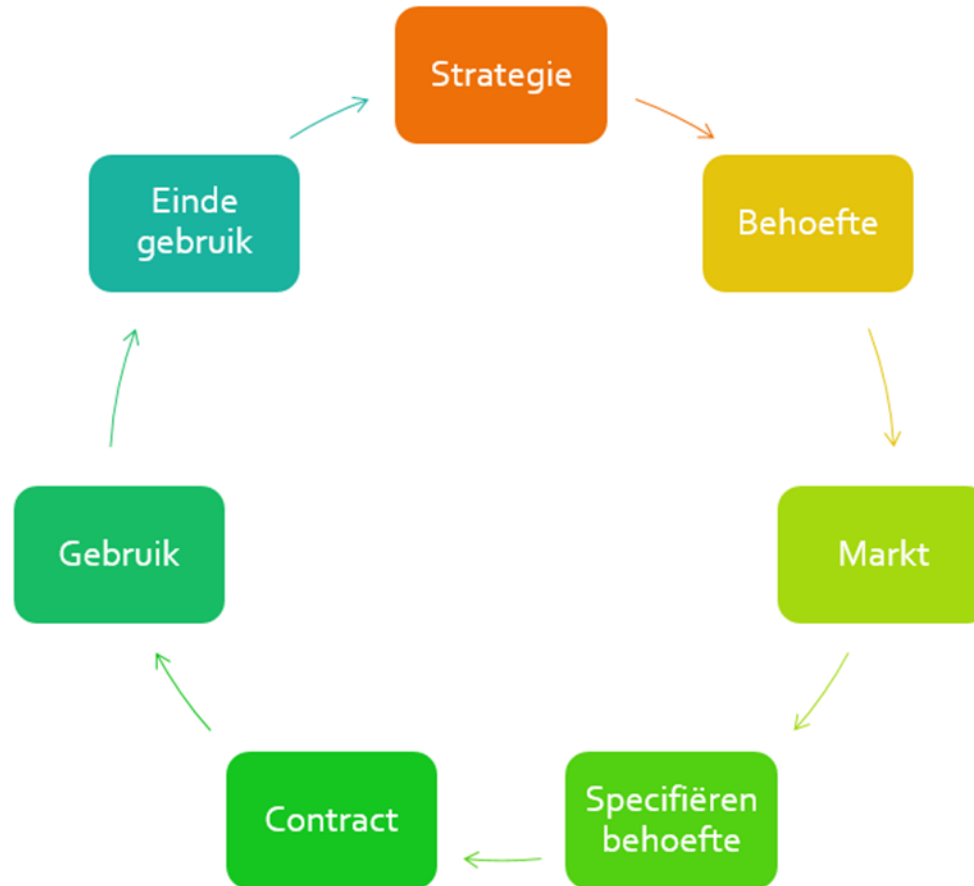

Poolen, delen

Gebruiksgenot kopen i.p.v. goederen zelf

Het circulair aankoopproces

Circulair aankopen = samenwerken

Hoe circulair is de wetgeving overheidsopdrachten?

- Begrippen als circulaire economie of circulaire overheidsopdrachten zijn onbestaande in de wetgeving overheidsopdrachten
- Wetgeving hanteert begrippen als duurzaamheid, milieuvriendelijkheid, klimaatprestaties, toegankelijkheid, sociale kenmerken, levenscycluskosten, ...
- Het begrip circulaire overheidsopdrachten valt in deze begrippen i.v.m. duurzaamheid te kaderen

Wetgeving overheidsopdrachten

- Duurzaamheid meer expliciet verweven in wetgeving
- Meer en soepelere rechtsgronden voor het gebruik van **onderhandelingsprocedures**
- Versoepeling van het gebruik van **keurmerken**. Nu ook om de milieuprestaties van het voorwerp te definiëren en niet langer louter als bewijs
- Regulering **levenscycluskosten**
- Aanbestedende overheid mag ook bepalingen opnemen i.v.m. **productieprocessen en –methoden** tijdens de verschillende stadia van de levenscyclus (codificatie arresten HvJ).

Circulaire elementen

- Criteria i.v.m. gerecycleerde producten en recycleerbaarheid
- Criteria i.v.m. gebruik van hernieuwbare grondstoffen (groene stroom, duurzaam hout, biologisch afbreekbare verpakking, ...)
- Criteria i.v.m. de verlaging van energieverbruik, duurzame energie
- Criteria i.v.m. vervangbaarheid van onderdelen en beschikbaarheid van wisselstukken
- Criteria met het oog op een langere levensduur: (ISO/EN normen inzake kwaliteit, slijtagegevoeligheid, ...), voorzien van een garantieperiode, ...
- Criteria i.v.m. de afvalfase: demonteerbaarheid in recycleerbare fracties, eisen inzake de recyclagewijze, eisen inzake terugname van afgeschreven goederen, ...

Circulaire elementen

- Uitsluiten en reguleren van gebruik van toxische stoffen
- Opdrachten voor hergebruik, refurbishing en aanpassing, ...
- Opdrachten en concessies voor gedeeld gebruik (bv. car sharing overheid-burgers)
- Opdrachten voor leasing, “as a service”, product-dienst combinaties, ...
- Gebruik van een levenscycluskosten methodologie
- Gebruik van keurmerken die gericht zijn op recyclage, recycleerbaarheid, hergebruik, weren van toxische stoffen, ... (vb QA-CER)
- Korte keten, beperking van transportafstanden
- Ecodesign

Drie concrete tips

As a service

Gebruik van onderhandelingsprocedures in combinatie met een functionele opdrachtomschrijving en slimme gunningscriteria

Levenscycluskosten

As a service (AAS)?

- Concept: de aanbestedende overheid koopt de goederen niet aan, maar huurt of leaset ze, eventueel in combinatie met een pakket dienstverlening
- Gebruikte terminologie: leasing, “as a service” (aas), product-dienst, full renting, full service, pay per use, ...
- Past perfect binnen het bestaande wettelijk kader.
- Voorbeeld: het leasen van koffieautomaten met een service contract, leasen van licht (pay per lumen), leasen van multifunctionals, LAAS, FAAS, MAAS,...

Voordelen van AAS

- Dwingt leverancier om de opdracht zo efficiënt/kostenvoordelig mogelijk uit te voeren
- Aangekochte hoeveelheden worden perfect afgestemd op de noden van de aanbestedende overheid (vb flexibel automaten bijleasen en opzeggen)
- De opdrachtnemer neemt de opgezegde automaten terug en schakelt die zo spoedig mogelijk in bij een andere klant, eventueel na refurbishing (efficiënt gebruik van grondstoffen en goederen)
- Servicecontract houdt in dat automaten degelijk, efficiënt en professioneel worden onderhouden en bijgevuld
- Garantie gedurende de gehele huur-/leaseperiode

Aandachtspunten bij AAS

- Goede voorbereiding en marktonderzoek zijn noodzakelijk:
 - Welke formules zijn er beschikbaar op de markt?
 - Welke dienstverlening is er beschikbaar?
 - Welke leveringstermijnen en opzeggingstermijnen zijn gebruikelijk?
- Vormgeving als bestelopdracht of raamovereenkomst?
- Een hoge flexibiliteit heeft zijn prijs. Risico's op opzegging en gebruik worden mee gecalculeerd in de opgegeven prijzen: mogelijke oplossingen:
 - Garantie van minimale hoeveelheden
 - Opzeggingstermijn, opzeggingsvergoeding, boeteclausules, ...
 - Vaste leaseperiode voorzien die is afgestemd op de financiële afschrijvingstermijn, ...
- Refurbishing toelaten?
- Niet vergeten om andere duurzaamheidscriteria op te nemen (energieverbruik, fairtrade koffie, ...)
- **Hanteren van leaseconcept garandeert niet noodzakelijk hogere circulariteit!**

Gebruik van onderhandelingsprocedures

- Probleem: de aanbestedende overheid kan niet kiezen tussen de verschillende oplossingen op de markt, weet niet welke kostprijs eraan vast hangt, welke voorwaarden en termijnen ze in acht moet nemen en in welke mate ze circulair zijn.
- Concept: Gebruik van een onderhandelingsprocedure in combinatie met een functionele opdrachtomschrijving en gunningscriteria die circulariteit stimuleren
- Versoepeling van de rechtsgronden om een onderhandelingsprocedure te gebruiken in de nieuwe wetgeving overheidsopdrachten
- Functionele opdrachtomschrijving en de onderhandelingsprocedure laten toe om de offerte gedurende de onderhandelingsfase af te stemmen op de gunningscriteria (waaronder circulariteit) zonder de overige gunningscriteria (prijs, kwaliteit, gebruiksgemak, veiligheid) uit het oog te verliezen.
- Aanspreken van het marktpotentieel op het vlak van circulariteit, zonder de economische en technische haalbaarheid in het gedrang te brengen.

Gebruik van de onderhandelingsprocedures

- Gebruik onderhandelingsprocedure moet gemotiveerd worden
- Enkel nuttig voor complexe gevallen. Niet nodig indien de aanbestedende overheid voldoende inlichtingen heeft en resoluut voor een circulaire oplossing kan kiezen
- Meer voorbereidingswerk bij de opmaak van het bestek, meer werk bij het beoordelen van de offertes en het voeren van de onderhandelingen
- Langere doorlooptijden
- Gunningscriteria en onderhandelingsfase moeten goed uitgewerkt en vormgegeven zijn in het bestek
- Opletten dat de offertes vergelijkbaar blijven
- Oplossingen die zeker niet gewenst zijn, kunnen eventueel d.m.v. specifieke technische specificaties worden geweerd.

Levenscycluskosten (LCC)

- De wetgeving overheidsopdrachten voorziet 3 manieren om tot de economisch meest voordelige offerte te komen (art 81, §2 Wet OO):
 - Prijs
 - Kosten
 - Beste prijs-kwaliteit verhouding
- Een methodologie inzake levenscycluskosten staat expliciet vermeld als een mogelijkheid onder punt 2 “kosten”, gevolgd door een specifiek artikel i.v.m. levenscycluskosten (art. 82 Wet OO)
- Kosten i.v.m. verbruik van energie en andere hulpbronnen, onderhoudskosten, inzamelings- en recyclingkosten, kosten toegeschreven aan externe milieueffecten (broeikasgasemissies en andere verontreinigende emissies) kunnen parameters vormen in de LCC-methodologie.
- Gebruik van een LCC-methodiek kan de circulariteit van de opdracht sterk positief beïnvloeden (bv. op het vlak van energieverbruik, recycleerbaarheid, wisselstukken, levensduur, garantie, ...)

Levenscycluskosten (LCC)

- LCC methodiek vereist dat de kostenelementen van de opdracht worden gemonetariseerd (uitgedrukt in geldwaarde) → zelden evident en doorgaans discutabel
- Strikte voorwaarden in art. 82, §2 Wet OO (objectiviteit, toegankelijkheid, ...)
- AO mag naast de kosten die ze zelf draagt ook de kosten voor externe milieueffecten (externaliteiten) mee in rekening brengen (bv. CO2-uitstoot, klimaatimpact, ...), MAAR
 - Gebrek aan wetenschappelijk onderbouwde, objectief controleerbare en niet discriminatoire criteria om een monetarisering mogelijk te maken (vooral m.b.t.) externaliteiten
 - Gebrek aan solide en wetenschappelijk onderbouwde LCC-berekeningsmethodieken en LCC-instrumenten voor meeste W/L/D
- Voor sommige productgroepen zijn er wel vastgelegde LCC-methodieken (bv. voertuigen)
- LCC-methodologie kan gecombineerd worden met andere concepten: leasing, duurzaamheidscriteria inzake circulariteit, ...
- Voor de meeste productgroepen nog niet of slechts in beperkte mate toepasbaar...

Green deal circulair aankopen

Doelstellingen en strategieën

A Totale hoeveelheid materialen reduceren	B Niet-hernieuwbare virgin input reduceren	C Gebruiksduur verlengen	D Potentieel hergebruik van product of component maximaliseren	E Potentieel hergebruik van materiaal maximaliseren – recycleerbaarheid
A 1 Intern delen	B 1 Inzicht in aandeel recycled, biobased en virgin materialen	C 1 Garanties oprekken	D 1 Design for Disassembly	E 1 Design for recycling
A 2 Huren of peer to peer delen	B 2 Aandeel recycled content verhogen	C 2 Contractuele afspraken onderhoud en herstel	D 2 Modulair ontwerp	E 2 Inzicht in materialen
A 3 Hergebruik, refurbishing of upgraden	B 3 Aandeel biobased content verhogen	C 3 Upgradebare producten	D 3 Gestandaardiseerd ontwerp	E 3 Contractuele afspraken terugname en recyclage
A 4 Minimaal gebruik van materiaal in ontwerp		C 4 Ontwerpen voor lange levensduur	D 4 Inzicht in samenstelling en verbindingen	E 4 Verminderen van toxiciteit
A 5 Minder afval		C 5 Repareerbaarheid en onderhoudbaarheid	D 5 Contractuele afspraken terugname en hergebruik	E 5 Biologisch afbreekbaar/-composteerbaar
DOELSTELLINGEN EN STRATEGIEËN VOOR CIRCULAIRE AANKOPERS		C 6 Modulair/veranderingsgericht ontwerp	D 6 Circulaire verdienmodellen stimuleren	E 6 Circulaire verdienmodellen stimuleren
		C 7 Contractueel stimuleren van gebruiksduurverlenging		
		C 8 Advies over gebruiksoptimalisatie door leverancier		

- Tervuren: Berg van Termunt: bouw van een multifunctioneel centrum en omgevingsaanleg
- Stad Antwerpen: Circulair aanbesteden fietsbrug Berchem
- Stad Kortrijk: Wijze van omgaan met oude en afgedankte voertuigen van stad Kortrijk

- Aankoop of ontwikkeling van nieuwe oplossingen
- Informatie en advies
- Begeleiding en cofinanciering
 - Voortraject (tot 30.000€)
 - Aanbesteding (tot 1.000.000€ cofinanciering)
- Contact: Veerle Lories
veerle.lories@ewi.vlaanderen.be